

ایڈیٹر و پبلشر عبداللطیف المکریم پرنٹنگ پریس ٹیبل باغ کوئٹہ خیبرک کرسٹیو ایڈیٹنگ 302 تھرڈ فلور یونیورسٹی کیمپس فیز 1 جناح روڈ کوئٹہ خان تالان کرے

29 دسمبر 2025ء

براہوئی بولی، مذکر مونث ناشرہ

براہوئی بولی و میل آتا گواچی، براہوئی بولی نا نوشتکار آک اسٹوٹ لکھوڑا سے آمانائی اس، (ہر دادے کے ہر ادارہ دایا بیت اسد کاریم اسے بنا بنا کرینے، اونا جندہ ہم داسہ پوسکن ہینک مرک آ کتاب آحیت ہم اودے فالو کپنگ (ع) براہوئی بولی کن سرجم و ڈکشنری اف، براہوئی بولی نا استاد آک کالج و جامعہ غایتی است جی نشان تفسہ، دا بولی و سیاسی کاظم خواجہی دوئی اف، دا کل گواچی، و لے دا نیام اسد اسد پین برغ اس شاشنگ کہ ”براہوئی بولی و گرائمر یا راپند اف“ غلط فہمی اسے۔ دا پک و ہیبت اسے کہ تا تک بولی سے گرائمر یا راپند مت، تو او پاننگ اس بنگ۔ و ہر بولی نا مک اس اونا پاروک آک تینا ہڑے تی زندا درشانی و کنگ کیر، او پور و بولی اس پاننگ۔ براہوئی بولی بلوچ آتا ہمہ نا بولی، و پختین اس او کف خلق آن بلیس شارتکان، پدموک آن بلیس شون بلوک ملک آتکان تالان، تو او کف تین پہ تین تون ہندا بولی تی ہیبت کیر۔ گڑا پک مس کہ دا بولی بے گرائمر و بے راپند اف۔ اصل دا غلط فہمی ہمسایے یاماریک نا بولی تیان اثر ہر فنگ ناسوب آن ودی مسنے۔ یعنی بلوچستان اس اردو رابطہ نا بولی، و تعلیم دوئی کنگ نا وسیلہ۔ ہندا سوب آن موندنا اندہ اس دا بابت غلط فہمی تا گواچی مرسا دادے لس کنگ اس اخذہ خنکرہ۔ لس مجلس آتیبی براہوئی بولی نا بابت دا سوج چست کنگ کہ اوٹی ہر گڑا

غنحواریات نازندان آرموندہ غاتا کتابی دروشم

غنحوار ہر راج اس و ہر زمانہ تی روپنگ، پختین اس نوشوک اس جہان مریک کہ او ہر اراویل آہیت مرے یا نوشیہ کنگ، اسنے کہ دا بابت اسل بنائی وڑ اس ارا ویل مونی بریرہ۔ اسٹ دا کول ہراویل آہیت کنگ، اسنے کہ ویل آک ہنداش بھاز، کہ کیت نوشوک ہم اوہیان جاوید و شش دا رواد ”انشائیہ“ لغوی معہ ہیبت آن ہیبت ودی منگ، ستر آتے ہر فنگ و۔ او پانک کہ انشائیہ عربی ادب آن بلگانے۔ عربی نا اہم انکا انشاء ہر اذ آتیبی ابن القتیع 142ھ حاظ 255ھ صاحب بن عباد 326ھ و اہن خلدون اس پانک بریرہ۔“

گڑا ”انشائیہ“ نا اصطلاح نا بابت ہر ایک و تا زا یا اختلاف آتا ہر اردوئی اسے، ہومون آن ہمون براہوئی تی ہم لسنے۔ اسنے کہ دا بابت براہوئی تی سچ و شرہ اس منقہ، بلکن اردوئی مرک ”انشائیہ“ نا تعریف آتے براہوئی تی ہیرہ بدل کنگانے۔

دا بلزا نا حوالہ تیان پد غنحوار نا کتاب نا فنی چاچ نا شرہ دا سوب آن ہم نا پورو سلک، کہ تون اونا نوشت آتے ”انشائیہ“ کنگا چاچ کینہ تو اوہیان بھاز آک داڑا پورو بریرہ و بھاز آتا بابت سوج آک ودی منگ کیرہ، ہندن اگر دافنے Essay کنگا دا فقا چاچ و، ہلید تو ہر اختصار آن او کارم بلکنے، دا بابت ہم بھاز آسوج آک چست منگ کیرہ۔ گڑا تون داڑے غنحوار نا ہیرہ فکر آہیت کینہ۔

پاننگ کہ ادب راج انا تہذیبی معاشی و سیاسی بدلی و شیف بیزی تا پک و تاریخ اس مریک، بلکن ادب تاریخ آن زیات حساس و بے چرت مریک۔ غنحوار حیات حساس و، دا ہیبت راست و، و لے اونا نتیجے تینا با اس ”حساس“ پانگ تینا ”حساسیت“ نا مراعات و پن کن تینا جندا نا اہم تا سو جس و بے بے کنگ آبار۔

ہینن آلمہ

اے ڈی بلوچ

لمہ اسد چنگو آراس بلک تس کئے، بس گزراں کریند۔ اسنے کہ ای و کنا آرائی فیصلہ کریند کہ تینا محنت اس تینا زندہ جوڑ کیند۔ لمہ ہم بھاز خوش مس و تینا محنت اس ہندا چنگا آرا و مسہ نیم ہزار -3,500 روپی ٹی بلکن۔ گڑا اس وام کرین ای بھاز فریسان مسٹ کہ اوام تے امر پدی ایٹون۔ ہمو وخت -3,500 بھلو پیسہ اس کس۔ لمہ پارے ابا نتیجے گروٹی، دا آرا وین۔ دا آرا نے ہم جوڑ کیک و کئے ہم۔ بس لمہ تا ہیبت آہت کس۔ دے و کریند۔ آرائی کنا و دے آن دے درست کشیدہ کاری کریند، یا لپ موندنا۔ و خوادہ خان ہیدس اوور ناٹم نا پیسہ غاٹے سچ کرسا آرا نا وام تے غلاں کرین۔ بھاز نا پانگ کنگ و Overtime کنگ آن کتاب اوٹے بھاز خراب مس، و اسدے اس دفترانی تسینگٹ، کئے آرا غا البس آرائی فریشانی کنگ، و لے لمہ و چٹ ہم فریشانی آوک۔ پارے ایٹو کنا مار و احساس مرو کہ پیسہ کنگ اسد مشکل و کاریم اسے۔ سچ منگ تے جوڑ مریک۔ او زندانا ہر ش اس سرسب مرو و۔ ای سما کریت تو لمہ خاک، او پارے ایٹو آن پدی ہیرہ دفتر نا کاریم نکس۔ چین جا کنگا کاریم کنگ ناچ گرج اف۔ واک ہم غلاں سر۔ آرا ہم تینا مس، داسہ ہندا احساس و مدام تینا است اسٹخ کہ پیسہ کنگ مشکل و۔ دانا قدر و کر۔ اگنی دانا قدر و کپسہ۔ تو دنا قدر و ہم کپک۔ ایٹو پدے اسکان ای تینا لمہ ہندا ہیبت آ عمل کیرہ۔ و زندانا ہر ش اسٹ اللہ کئے سرسب کرینے۔

غنحوار ہر راج اس و ہر زمانہ تی روپنگ، پختین اس نوشوک اس جہان مریک کہ او ہر اراویل آہیت مرے یا نوشیہ کنگ، اسنے کہ دا بابت اسل بنائی وڑ اس ارا ویل مونی بریرہ۔ اسٹ دا کول ہراویل آہیت کنگ، اسنے کہ ویل آک ہنداش بھاز، کہ کیت نوشوک ہم اوہیان جاوید و شش دا رواد ”انشائیہ“ لغوی معہ ہیبت آن ہیبت ودی منگ، ستر آتے ہر فنگ و۔ او پانک کہ انشائیہ عربی ادب آن بلگانے۔ عربی نا اہم انکا انشاء ہر اذ آتیبی ابن القتیع 142ھ حاظ 255ھ صاحب بن عباد 326ھ و اہن خلدون اس پانک بریرہ۔“

گڑا ”انشائیہ“ نا اصطلاح نا بابت ہر ایک و تا زا یا اختلاف آتا ہر اردوئی اسے، ہومون آن ہمون براہوئی تی ہم لسنے۔ اسنے کہ دا بابت براہوئی تی سچ و شرہ اس منقہ، بلکن اردوئی مرک ”انشائیہ“ نا تعریف آتے براہوئی تی ہیرہ بدل کنگانے۔

دا بلزا نا حوالہ تیان پد غنحوار نا کتاب نا فنی چاچ نا شرہ دا سوب آن ہم نا پورو سلک، کہ تون اونا نوشت آتے ”انشائیہ“ کنگا چاچ کینہ تو اوہیان بھاز آک داڑا پورو بریرہ و بھاز آتا بابت سوج آک ودی منگ کیرہ، ہندن اگر دافنے Essay کنگا دا فقا چاچ و، ہلید تو ہر اختصار آن او کارم بلکنے، دا بابت ہم بھاز آسوج آک چست منگ کیرہ۔ گڑا تون داڑے غنحوار نا ہیرہ فکر آہیت کینہ۔

پاننگ کہ ادب راج انا تہذیبی معاشی و سیاسی بدلی و شیف بیزی تا پک و تاریخ اس مریک، بلکن ادب تاریخ آن زیات حساس و بے چرت مریک۔ غنحوار حیات حساس و، دا ہیبت راست و، و لے اونا نتیجے تینا با اس ”حساس“ پانگ تینا ”حساسیت“ نا مراعات و پن کن تینا جندا نا اہم تا سو جس و بے بے کنگ آبار۔

زبیا و آراس جوڑ مریک۔ پارے ابا مفت انا پیسہ اس کئے آن بھلو نقشہ کنگ کس اف۔ اسنے کہ دا کنا آرا و، داسے ای تینا وڑاٹ جوڑ کیرہ۔ ای مستری و ایٹ مستری نقشہ و ہرا، لمہ تاناد و خلگ، پارے امانے آن بھلو نقشہ گرس مفرو و۔ دا نقشہ تی آرا نا زیبائی آرا نا گرج انا ہر گڑا ساڑی و، پیش اسد دکان اس ہم نقشہ تی کنگ۔ آرا نا کاریم بنا کرے، ای مستری و کاریم کنگ نا پارینت پارے اسٹ تون دا کاریم منگ۔ داڑکن ارا مستری نا گرج و۔ لمہ پارے ہن ایلو مستری و ہم ایٹ۔ ایلو مستری بس لمہ پارے تے اسرا اخشت سچ ہونے امر و مستری سے اس؟ او ارا مسہ خشت سچا لمہ کنگ و ایٹو ان بلک پارے نے خشت سچنگ بنگ۔ تی آرا و امر جوڑ کیرہ؟ مستری جیران مس او پارے لمہ سلام وے نے امر مدرست کرین کس کہ دا پوسکن و راج اسے۔ یعنی مستری سے؟ پارے ابا ای اوٹ تینا خلق آتے دے آہین کنگ۔ تینا خلق ائی اللہ نا شکر اس مسہ آرا جوڑ کریند۔ مستری خشت و ہرنے ای چاہت کہ دادے کاریم بنگ۔ ہندن لمہ ایلو مستری تون دا آرا و جوڑ کرفے۔ کئے اسدے اس ہم یات اف کہ ای نئے سینٹ بلک، نئے خشت، نئے ریک، نئے باجری و سریا، آرا نا مومن ان گدر بنگو آکٹیز والاتے پاریکہ کن کن خشت اس، سریا اس، سینٹ اس، ریک اس، بجری اس، کنا مار و دا گڑا نا خراف، او البس و ای ننگا آرا غاٹے کئے پاریکہ حساب کرک و اوقات پیسہ؟ وای حساب کیرہ سب انا اوٹنے تھ۔ ہندن لمہ نا ذیبت آن کرک آرا و منزل جوڑ مس، کئے پارے ابا دا آرائی داسہ پانزدہ کرہ، نئے نا چنا و نا چنا تا چناتے کن بس۔ اللہ نا شکر ای کنا چنگا و کنا نواس غاگ ہندا آرائی آرام و آسرت و زندا تیر کنگ ائی آن۔

غنحوار ہر راج اس و ہر زمانہ تی روپنگ، پختین اس نوشوک اس جہان مریک کہ او ہر اراویل آہیت مرے یا نوشیہ کنگ، اسنے کہ دا بابت اسل بنائی وڑ اس ارا ویل مونی بریرہ۔ اسٹ دا کول ہراویل آہیت کنگ، اسنے کہ ویل آک ہنداش بھاز، کہ کیت نوشوک ہم اوہیان جاوید و شش دا رواد ”انشائیہ“ لغوی معہ ہیبت آن ہیبت ودی منگ، ستر آتے ہر فنگ و۔ او پانک کہ انشائیہ عربی ادب آن بلگانے۔ عربی نا اہم انکا انشاء ہر اذ آتیبی ابن القتیع 142ھ حاظ 255ھ صاحب بن عباد 326ھ و اہن خلدون اس پانک بریرہ۔“

گڑا ”انشائیہ“ نا اصطلاح نا بابت ہر ایک و تا زا یا اختلاف آتا ہر اردوئی اسے، ہومون آن ہمون براہوئی تی ہم لسنے۔ اسنے کہ دا بابت براہوئی تی سچ و شرہ اس منقہ، بلکن اردوئی مرک ”انشائیہ“ نا تعریف آتے براہوئی تی ہیرہ بدل کنگانے۔

دا بلزا نا حوالہ تیان پد غنحوار نا کتاب نا فنی چاچ نا شرہ دا سوب آن ہم نا پورو سلک، کہ تون اونا نوشت آتے ”انشائیہ“ کنگا چاچ کینہ تو اوہیان بھاز آک داڑا پورو بریرہ و بھاز آتا بابت سوج آک ودی منگ کیرہ، ہندن اگر دافنے Essay کنگا دا فقا چاچ و، ہلید تو ہر اختصار آن او کارم بلکنے، دا بابت ہم بھاز آسوج آک چست منگ کیرہ۔ گڑا تون داڑے غنحوار نا ہیرہ فکر آہیت کینہ۔

پاننگ کہ ادب راج انا تہذیبی معاشی و سیاسی بدلی و شیف بیزی تا پک و تاریخ اس مریک، بلکن ادب تاریخ آن زیات حساس و بے چرت مریک۔ غنحوار حیات حساس و، دا ہیبت راست و، و لے اونا نتیجے تینا با اس ”حساس“ پانگ تینا ”حساسیت“ نا مراعات و پن کن تینا جندا نا اہم تا سو جس و بے بے کنگ آبار۔

